

beken. De verspreiding en ecologie van vissen in stromende wateren in Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

- CROMBAGHS, B.H.J.M., 2000. BARBEEL. IN: CROMBAGHS, B.H.J.M., R.W. AKKERMANS, R.E.M.B. GUBBELS & G. HOOGWERF, 2000. Vissen in Limburgse beken. De verspreiding en ecologie van vissen in stromende wateren in Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht:160-167.
- CROMBAGHS, B. & R. GUBBELS, 2003. Vissen in Limburgse beken. Verspreiding van zoetwatervissen in stromende wateren in Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 92 (10):249-254.
- DORENBOSCH, M., G. VAN DER VELDE & B.H.J.M. CROMBAGHS, 2000. Schepnet versus elektrisch net: een vergelijking tussen twee vismethoden. Natuurhistorisch Maandblad 89 (4):62-66.
- DORENBOSCH, M., W.C.E.P. VERBERK & B.J.A. POLLUX, 2006. De visfauna van beekmondingen in Limburg. Deel 1. Vergelijking tussen beekmondingen. Natuurhistorisch Maandblad (4):93-97.

- HOOGVELD, J. & R. GUBBELS, 2003. Ecologisch herstel Limburgse beken. Van vispassages naar een integrale aanpak. Natuurhistorisch Maandblad 92 (10):280-286.
- MARIS, M., J.J. BAKHUIZEN, H. BAKKER & B. PETERS, 2003. De betekenis van het Grens- en Zandmaas-project voor de visfauna in Maas en zijbeken. Natuurhistorisch Maandblad 92 (10):274-279.
- POLLUX, B.J.A., A. KOROSI, M. DORENBOSCH, W.C.E.P. VERBERK & P.M.J. POLLUX, 2005. Voortplanting, groei en migratie van de Rivierdonderpad in Noord-Limburgse beekmondingen. Kansen voor de Rivierdonderpad bij toekomstige beekherstelmaatregelen. Natuurhistorisch Maandblad 94 (9):172-176.
- POLLUX, B.J.A., M. DORENBOSCH, A. KOROSI, W.C.E.P. VERBERK & P.M.J. POLLUX, 2006. Herkomst van jonge Kopvoorns in Noord-Limburgse beekmondingen. Natuurhistorisch Maandblad 95 (2):52-54.
- POLLUX, B.J.A., A. KOROSI, W.C.E.P. VERBERK & P.M.J. POLLUX, 2004. Voortplanting, groei en migratie van vissen in de Everlose beek. Natuurhistorisch

Maandblad 93 (1):1-8.

- TOLKAMP, H., 2003. Waterkwaliteit, kansen en bedreigingen voor vismigratie in de Maas. Natuurhistorisch Maandblad 92 (10):261-268.
- VERBERK, W.C.E.P., B.J.A. POLLUX & P.J.J. VAN DEN MUNCKHOF, 2004a. Veranderingen in het beekdallandschap van de peelregio. Deel I. Een ecologische analyse voor de Driedoornige stekelbaars, de Tiendoornige stekelbaars en het Bermpje. Natuurhistorisch Maandblad 93 (11):301-310.
- VERBERK, W.C.E.P., P.J.J. VAN DEN MUNCKHOF & B.J.A. POLLUX, 2004b. Veranderingen in het beekdallandschap van de peelregio. Deel II. Grenzen aan het verspreidingsgebied in Limburg van de Driedoornige stekelbaars, de Tiendoornige stekelbaars en het Bermpje. Natuurhistorisch Maandblad 93 (12):328-333.
- VOCHT, A. DE, 2003. Migratie en habitatgebruik van Barbeel in de Grensmaas en de Geul. Natuurhistorisch Maandblad 92 (10):255-260.

MEDEDELING

Sierlijke witsnuitlibel op Sint-Pietersberg

Laatste waarneming uit 1970, ook uitgestorven in België

Tijdens een zoektocht naar de Veldparelmoervlinder (*Melitaea cinxia*) op de Sint-Pietersberg in Maastricht is er op 6 juni 2006 een mannetje van de Sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*) waargenomen [figuur 1]. Op afstand viel meteen het tengere bovenstuk van het achterlijf op. Wat nog opmerkelijker was, was het sterk verbrede onderstuk. Op afstand is er snel één foto gemaakt, zodat de soort in ieder geval op naam gebracht zou kunnen worden. Gelukkig maar, want na nog wat dichterbij gekomen te zijn vloog het dier weg. Na de libel voor de tweede keer gezien te hebben was hij nergens meer te bekennen. Thuis opgezocht bleek het een mannetje van de Sierlijke witsnuitlibel te zijn. De soort was sinds 1970 niet meer gezien in Nederland en is ook in België uitgestorven. De volgende dag kwam de bevestiging van de soort, en bleek het daadwerkelijk om de Sierlijke witsnuitlibel te gaan.

De locatie van de waarneming is gelegen in de ENCI-groeve op de Sint-Pietersberg. Het betreft een vijver van ongeveer één hectare groot, die aan de oost- en westzijde is omgeven door hellingbos. Om deze vijver ligt een grindpad welke naar de ENCI-groeve gaat. Tussen de vijver en het grindpad bevindt zich een ruige strook met bomen en bloem-

rijke delen met onder andere Margriet (*Leucanthemum vulgare*), streepzaad (*Crepis spec.*) en Kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*). In deze bloemrijke zone werd de Sierlijke witsnuitlibel waargenomen [figuur 2].

Karakterisering van de Sierlijke witsnuitlibel

De Sierlijke witsnuitlibel is een libel uit de familie van Glanslibellen (*CORDULIIDAE*). De libel is circa 35 mm lang en net als de Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*) heeft deze libel de kenmerkende witte achterlijfaanhangsels. Het grote verschil is echter het kegelvormig verbrede achterlijf. Het pterostigma van het mannetje van de Sierlijke witsnuitlibel is aan de bovenzijde wit en bij de Oostelijke witsnuitlibel zwart. Het pterostigma van het vrouwtje is bruin, vaak aan de buitenzijde witgezoomd.

Het achterlijf van het vrouwtje is zwart met een gele tekening. De tekening op de eerste segmenten van het achterlijf bestaat uit losse vlekjes die nooit een dwarsstreepje vormen (Bos & WASSCHER, 2004).

Voorkomen

De Sierlijke witsnuitlibel heeft een oostelijke verspreiding. De soort heeft zich in Nederland voortgeplant, onder andere op vijf locaties in de Oisterwijkse vennen, maar is sinds 1970 niet meer in Nederland waarge-

FIGUUR 1

Het mannetje van de Sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*) op de Sint-Pietersberg te Maastricht (foto: K. Huskens)

FIGUUR 2

Het biotoop bij de Sint-Pietersberg waar de Sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*) werd aangetroffen (foto: K. Huskens)

nomen. De soort is ook in België uitgestorven.

Excursie 13 juni 2006

Het mannetje Sierlijke witsnuitlibel bleek een week later nog aanwezig te zijn in de

ENCI-groeve te Maastricht. Ook maandag 12 juni werd de libel weer gezien. Het gebied is echter niet vrij toegankelijk. Om iedereen de mogelijkheid te geven om de libel waar te nemen is er in overleg met de ENCI op dinsdag 13 juni, een excursie naar de groeve geor-

ganiseerd onder leiding van Robert Ketelaar van de Vereniging Natuurmonumenten.

Op de dag van de excursie werd de Sierlijke witsnuitlibel wederom waargenomen. Hij zat op een enkel lelieblad dat ongeveer 20 m van de waterkant was verwijderd. Vanaf hier heeft het dier constant korte vluchten uitgevoerd over het water. Door de telescoop was de libel goed te aanschouwen, zoals hij met zijn achterlijf op het lelieblad de lucht in 'pronkte' (zie www.hartvoornatuur.nl).

Met grote verbazing vormde het mannetje van de Sierlijke witsnuitlibel na enige tijd een paringswiel. Niet veel later was het vrouwtje bezig met eiafzet! Even werd er gedacht dat het een vrouwtje van de Vuurlibél (*Crocothemis erythraea*) betrof. Aan de hand van de foto blijkt het toch om een vrouwtje van de Sierlijke witsnuitlibel te gaan. Zou het hier gaan om een kleine populatie?

Kim Huskens

Literatuur

- Bos, F. & M. Wasscher, 2004. Veldgids Libellen. KNNV uitgeverij, Utrecht.

RECENT VERSCHENEN

HEIJLIGERS, H.W.G., 2006. *Beekherstelproject Leukerbeek. Monitoring flora & fauna 2005*.

Stichting Natuurprojectenbureau De Lierlei, Roermond (16 pp.). In opdracht van Waterschap Peel en Maasvallei, Blerick. Meer informatie over dit rapport is te verkrijgen bij de Stichting Natuurprojectenbureau 'De Lierlei', e-mail: lierelei@nhgl.org of bij het kantoor van het NHGL in Roermond.

In dit rapport worden de resultaten besproken van een inventarisatie van de Leukerbeek in 2005. Daarbij is gekeken naar

broedvogels, sprinkhanen, libellen, dagvlinders, vleermuizen, kleine zoogdieren en vegetatie. Een deel van het onderzochte gebied is heringericht en wordt begraasd met paarden en ezels. Uit het onderzoek komt naar voren dat het heringerichte, meanderende deel duidelijk de meeste soorten telt. Het aantal van 39 broedvogelsoorten, 15 vlin-

dersoorten en 16 libellensoorten klinkt hierbij behoorlijk. Wel is vastgesteld dat het gaat om meer algemene soorten. Ook dienen vooral de broedvogelsoorten gerelateerd te worden aan de directe omgeving van de onderzochte percelen. Het voorkomen van Waterral en Nachtegaal zijn daarop opvallende uitzonderingen. Wat betreft zoogdieren is onder meer specifiek onderzoek uitgevoerd naar de Waterspitsmuis. Deze is tijdens het onderzoek echter niet aangetroffen. Wel zijn drie soorten vleermuizen foeragerend aangetroffen. Het ontbreken van minder algemene soorten blijkt vooral te wijten aan een te hoge begrazingsdruk op de percelen.

REEZE, A.J.G., A.D. BUIJSE & W.M. LIEFVELD, 2005. *Weet wat er leeft langs Rijn en Maas. Ecologische toestand van de grote rivieren in Europees perspectief*.

Riza-rapport 2005.010. Rijkswaterstaat RIZA, Lelystad (280 pp.). Het rapport is te bestellen via b.reeze@riza.rws.minvenw.nl of op te halen van de internetpagina: www.riza.nl.

Het rapport heeft een actueel overzicht van de ecologische ontwikkelingen in het Nederlandse rivierengebied tegen de achtergrond van een aantal belangrijke Europese richtlijnen en ontwikkelingen zoals rivierverruiming. De ecologische kwaliteit van de rivier wordt sinds 1992 gevolgd in het Biologische monitoringsprogramma zoete rijkswateren. De meetgegevens laten een duidelijk ecologische herstel zien. Het gaat beter met riviergebonden vegetaties en

vissoorten. Ook gaat het goed met de oevergebonden broedvogelsoorten, waaronder vogelsoorten gebonden aan ruigtevegetaties. Ook blijken er een aantal negatieve trends. Zo komen kenmerkende riviergebonden macrofaunasoorten in lage dichtheden voor, en blijft het aantal kenmerkende plantensoorten van droge vegetaties achter bij de verwachte aantallen. Deze en andere ontwikkelingen worden beschreven in een groot aantal korte

verdiepende hoofdstukken, die elk een beeld schetsen van een onderdeel van het rivierengebied. Daarna volgen enkele hoofdstukken over actuele projecten, waaronder het proefproject Meers en het rendement van natuurontwikkeling in de Maasplassen. De hoofdstukken komen samen in een synthese van tien aanbevelingen voor ecologisch herstel. Hieruit blijkt dat hiervoor onder meer een verdere verbetering van de kwaliteit van water en waterbodembodem dringend nodig is.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met een korte inhoudsbeschrijving en bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. 'recent verschenen'. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen.

De meeste in deze rubriek besproken rapporten kunnen worden ingezien bij het bureau van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Graag even van te voren bellen of iemand aanwenzig is (tel. 0475-386470).

GUIOO VERSCHOOR